

ИНФОРМАЦИЈА

о намјерама Владе Уједињеног Краљевства, ЕУ и појединих држава чланица о депортацији миграната у треће земље и потенцијалним посљедицама по Републику Српску

Увод

У свјетлу актуелних политичких дешавања, Република Српска разматра све више података и извјештаја који указују на то да би се у оквиру миграционе политике Владе Уједињеног Краљевства, ЕУ и појединих држава чланица могли појавити планови који директно погађају интересе и безбједност Републике Српске.

Према расположивим информацијама, Влада Уједињеног Краљевства, ЕУ и њене поједине државе чланице, у настојању да смање број илегалних миграната и тражилаца азила на својој територији, активно разматрају планове о успостављању тзв. „центра за повратак“ у трећим земљама. Ови планови се односе на смјештај лица којима је одбијен захтјев за азил у Уједињеном Краљевству, ЕУ и њеним државама чланицама, с циљем њиховог привременог или дугорочног задржавања изван територије Уједињеног Краљевства, ЕУ и њених држава чланица. У ту сврху, власти Уједињеног Краљевства су већ покренуле контакте и преговоре са више земаља Западног Балкана, укључујући Босну и Херцеговину.

Упоредо с тим, британски медији и аналитички центри објављују информације према којима би се на територији БиХ могли организовати логистички центри, кампови или пријемни објекти за хиљаде лица, углавном са Блиског Истока, из Субсахарске Африке и других подручја високог безбједносног ризика. При томе, као најизгледнија подручја за њихов смјештај помињу се руралне и економски нестабилне области – са изразитим фокусом на територију Републике Српске, и са процјеном да се жели смјестити 50.000 миграната.

Према писању британских медија, актуелна лабуристичка влада разматра опцију оснивања таквих центара у земљама Западног Балкана. У прилог томе иде и више дипломатских активности које укључују притиске, понуде за финансијску помоћ и најаве билатералних уговора са земљама региона. То значи да се питање миграција више не посматра као глобални безбједносни изазов, већ као политички терет који се може препаковати и пребацивати на друге државе.

Потребно је истаћи да овакав модел представља понижавајућу перцепцију земаља региона као зона погодних за депоновање свих оних проблема које развијене државе више не желе на својој територији. Он у својој суштини није заснован на сарадњи, већ на манипулацији и асиметрији моћи – гдје једна страна диктира терете, а друга сноси посљедице.

1. Потпуно одсуство консултација с институцијама Републике Српске

Ниједна институција Републике Српске, укључујући Народну скупштину Републике Српске, Владу Републике Српске или Министарство унутрашњих послова, није ни информисана, нити је дала сагласност за учешће у било каквим програмима депортације миграната са територије Уједињеног Краљевства, ЕУ и њених појединих држава чланица. Иницијативе ове врсте представљају директно кршење уставног поретка Босне и Херцеговине, гдје миграциона политика није у потпуности централизована, већ захтијева координацију и сагласност ентитетских власти.

Овакав приступ Уједињеног Краљевства, ЕУ и њених појединих држава чланица представља и деградацију укупних билатералних односа, јер подразумева игнорисање уставних надлежности и демократских институција Републике Српске, што је потпуно неприхватљиво у савременој међународној пракси. Исто тако, овај начин дјеловања ремети и принципе праведности, равноправности и поштовања које треба да красе односе између држава.

2. Геополитичка инструментализација Републике Српске

Овакви програми, чак и у фази планирања, носе озбиљан ризик претварања територије Републике Српске у геополитички простор за одлагање мигрантског притиска који настаје унутар Европске уније. То се дешава у тренутку када Влада Уједињеног Краљевства и саме институције ЕУ све отвореније говоре о немогућности апсорбовања додатних миграната у своје економије и друштвене системе.

Истовремено, присуство страних служби, фондова и организација које под плаштом хуманитарних активности реализују циљеве политичке природе – само додатно потврђује тезу да је ријеч о организованом процесу с дугорочним импликацијама.

3. Економски и безбједносни терет

Прихватање миграната које су Влада Уједињеног Краљевства, ЕУ и њене поједине државе чланице одбили носило би са собом огроман терет. Према званичним анализама, чак и мали пријемни центри доводе до повећања криминала, друштвених напетости, здравствених и санитарних ризика. Сви капацитети које има Република Српска – од здравства, преко полиције до инфраструктуре – већ су под притиском постојећих миграционих токова који долазе преко источне и југоисточне границе.

Искуства других земаља показују да ови процеси доводе и до ескалације трошкова локалних заједница, што представља директан ударац на буџете општина и институција. Стога би укључење у овај програм значило увођење дестабилизације на локалном нивоу без икаквих бенефита за становништво. Додатно, то би значило и смањење доступности јавних услуга за домаће становништво, што би подстакло иселјавање младих и радно способних лица.

Мигрантска криза у Босни и Херцеговини доноси различите безбједносне изазове, укључујући потенцијалне опасности за домаће становништво. Неки од кључних аспеката који изазивају забринутост су:

- **Постојање наоружаних организованих криминалних група миграната** поријеклом из Афганистана, Пакистана и Марока које на разне начине искориштавају мигранску популацију на начин да их за новчану надокнаду пребацују у земље ЕУ па све до тога да исте поткрадају, уцјењују, врше отмице, убиства и друго, а све како би остварили материјалну корист. Оперативним радом на терену дошло се до сазнања да у наведеним криминалним групама има и лица афганистанског поријекла, која су у Србији остварила право на боравак кроз склапање брака, углавном са лицима ромске националности, и која су добри познаваоци нашег језика чија знања користе у криминалним радњама. Наведне криминалне групе значајније дјеловање врше на простору ФБиХ, тачније на подручју Сарајевског и Унско-санског кантона, гдје је и документовано више кривичних дјела убиства и отмица и др., као и нелагалног посједовања ватреног оружја којим су поменуте групе наоружане. У последње вријеме у ФБиХ су учестала кривична дјела „Отмица“ извршена у стицају са кривичним дјелом „Изнуда“, а која најчешће чине припадници мигрантске популације стационирани у Бихаћу и Великој Кладуши. У правилу се ради о држављанима Марока или Афганистана, који по претходно добијеним сазнањима „таргетирају“ мигранте који долазе из имућнијих породица отимају их, скривају у шумским и неприступачним предјелима на граници са Републиком Хрватском, те контактирају породице тражећи новчани износ који је обично у висини од око неколико хиљада евра. Већина ових кривичних дјела због страха породице, језичке баријере и физичке удаљености остају непријављена.

Дејство наведених криминалних група на простору Републике Српске у већини случајева се своди на организовање рута којим се мигранти пребацују са границе Србије и Црне Горе до границе са Хрватском, гдје мигранти улазе у земље ЕУ.

- **Коришћење новчане помоћи намијењене мигрантима у личне сврхе од стране бошњачких политичких елита.** Кроз наводну помоћ ратом угроженим лицима углавном муслиманске вјероисповјести, која су протјерана из држава које су погођене ратом, а која су у ствари у већем броју била лица економски мигранти и која нису била из ратом захваћених подручја, од стране бошњачких политичких елита, добар дио структура унутар ФБиХ се обогатио, било кроз фондове ЕУ и УН, било кроз новчану помоћ из дијаспоре и арапских земаља. Тренд у остваривању материјалне користи видљив је и у наговјештају да БиХ од стране Владе Уједињеног Краљевства, ЕУ и њених појединих држава чланица прихвати дио мигрантске популације који се није асимилирао у друштвене токове поменутих држава и који је оптерећење по буџетски систем истих. Материјалну корист у вези мигранске ситуације на подручју ФБиХ су оствариле и друге структуре становништва с обзиром да су мигратни током свог пропутовања кроз БиХ били смјештени у прихватним центрима на подручју ФБиХ, да су користили превоз и друге услуге које су

једним дијелом финасиране од стране међународних организација, а једним дијелом од финансијских средстава која су мигранти посједовали.

- **Безбједносни изазов са аспекта тероризма и екстремизма.** У БиХ борави велики број миграната, јер им је знатно отежан илегални прелазак границе са Хрватском и одлазак на жељене локације унутар ЕУ (најчешће Италија и Њемачка). На отежан прелазак границе утиче коришћење софистициране опреме за контролу границе, употреба прекомјерне силе од стране хрватске полиције, као и враћање миграната у БиХ мимо протокола о реадмисији. Већина миграната потиче из земаља које су познате по терористичкој и екстремистичкој активности, а знатан број тих миграната је био укључен у борбама на страни ИСИЛ-а и других терористичких организација. Такође, значајан број миграната долази из Пакистана и Афганистана у којим дјелују јаке терористичке организације и у којима је изражен вјерски фанатизам и екстремизам. С тим у вези, велика је вјероватноћа да се међу мигрантима крију и бивши борци терористичких организација. У прилог наведеној сумњи иде и чињеница да је Служба за послове са странцима 2019. године, на подручју Бихаћа и Сарајева лоцирала и под надзор у Имиграциони центар Службе у **Источном Сарајеву смјестила пет миграната поријеклом из Афганистана, који се доводе у везу са међународним тероризмом.**

Проблем у вези утврђивања повезаности мигранта са терористичким организацијама, односно терористичким активностима, дјелимично би могао бити ријешен уколико би се идентификовали сви евидентирани мигранати, тј. уколико би се кроз узимање биометријских података дошло до сазнања одакле мигранти потичу, односно којим рутама су се кретали и које су им намјере, с обзиром да је уочено да поједини мигранти у БиХ бораве већи временски период и да међу њима има лица који су припадници криминалних група. До сада је уочено да су мигранти углавном организовани по земљама поријекла, језику који користе и према идеолошкој припадности, те да су максимално мотивисани да дођу до жељених локација у ЕУ, до те мјере да су у том настојању спремни да бораве у простору изван прихватних центара, гдје изнајмљују или користе напуштени стамбени простор, односно да за нелегалан прелазак границе издвајају значајније суме новаца и да покушаји преласка границе иду у недоглед.

- **Криминалне активности повезане са мигрантима.** Мигранти се углавном концентришу у Сарајевском, а потом одлазе на подручје Унско–санског кантона, гдје долазе на границу са Хрватском, коју прелазе илегалним путем. Посљедњих година евидентни су њихови све чешћи илегални преласци преко ријеке Саве, која је уједно граница са Хрватском. Евидентно је да у подручјима БиХ у којим се налазе мигрантски кампови, као и мјестима гдје се налазе већи број миграната, постоје додатни безбједносни проблеми због вршења кривичних дјела и прекршаја од стране тих лица. Због тога је у тим мјестима изражен проблем повећане узнемирености грађана њиховим присуством. Према подацима Федералне управе полиције мигранти су у просјеку починили најмање једно кривично дјело дневно.

Ево неколико конкретних случајева криминала повезаног са мигрантима у Босни и Херцеговини:

Убиство Ј.Б. у сарајевском насељу Отес. Двојица осумњичених миграната су ухапшена у Србији и на Косову.

Напад у Бихаћу – Афганистански мигранти су напали групу пакистанских миграната, при чему су двојица убијена, а 18 повријеђено.

Убиство на Илици – Мароканац Х.А. је ножем убио мигранта О.С. из Марока.

Пљачке и напади на жене – У Зеници је ухапшен мигрант из Марока који је пресретао жене, пријетећи ножем и отимајући им торбе и мобилне телефоне.

Сукоби међу мигрантима у Сарајеву и Бихаћу – двојица миграната су убијена у међусобним обрачунима.

Пљачке и упади у домове локалног становништва – У насељима близу границе са Хрватском, попут Црвеног грма код Љубушког, мигранти су проваљивали у куће и задржавали се у њима.

4. Стање мигрантске кризе у Републици Српској

С циљем адекватног одговора на мигрантску кризу Влада Републике Српске је 03.08.2018. године формирала Координационо тијело за праћење кретања илегалних миграната преко територије Републике Српске. Ово Координационо тијело чине представници релевантних институција и установа Републике Српске, а предсједавајући тијела је директор полиције Републике Српске. Задатак Координационог тијела је да оперативно спроводи активности с циљем праћења улазака, задржавања, кретања миграната и њиховог што бржег проласка кроз Републику Српску.

На територији Републике Српске нема прихватних центара за смјештај илегалних миграната иако су у претходном периоду били чести захтјеви и притисци од стране власти у ФБиХ и са нивоа БиХ да се у Републици Српској формирају прихватни центри, како би се, према њиховим тврдњама, равномерно распоредио терет мигрантске кризе на оба ентитета.

Поштујући законске одредбе и принцип хуманости врши се праћење кретања илегалних миграната и омогућава им се што брзи прелазак преко територије Републике Српске.

У складу са Споразумом о пружању помоћи и оперативној сарадњи у надзору границе, од 18.06.2018. године полиција Републике Српске у континуитету пружа помоћ Граничној полицији БиХ с циљем спречавања и откривања илегалног преласка границе и за ту сврху је ангажовано, у зависности од процјена и потреба, између 40 и 104 полицијска

службеника. У наведену сврху тренутно је ангажовано 40 полицијских службеника МУП-а Републике Српске.

Савјет министара БиХ је 16.12.2020. године усвојио План мјера и активности за ефикасно управљање мигрантском кризом, 07.12.2022. године усвојио је Стратегију у области миграција и азила за период 2021-2025. година и 26.06.2023. године усвојио је Акциони план за реализацију наведене Стратегије. По наведеним документима се поступа.

У локалним заједницама у Републици Српској постоје форуми за безбједност заједнице, који у складу са процјенама, врше и анализу стања у области илегалних миграција.

У периоду 01.01.2017.-31.05.2025. године на територији Републике Српске МУП Републике Српске је открио 40150 илегалних миграната, од чега је 96% мушког пола, 4% малолјетника и 60% без било какве документације. Највише миграната је откривено 2020. године, а потом је присутна тенденција пада броја откривених миграната (2021/2020.: - 66%; 2022./2021.: - 18%; 2023/2022.: -77%) до 2024. године када је забиљежен пораст (2024/2023: 59%), а у периоду 1.-5. мјесеца 2025. године полиција Републике Српске открила је 126 миграната (мање за четири пута у односу на исти период 2024. године).

Један од приоритета у раду полиције Републике Српске је откривање кривичних дјела „Кријумчарење лица“. У периоду 01.01.2017-31.05.2025. године полиција Републике Српске је открила 163 кривична дјела „Кријумчарење лица“ и четири кривична дјела „Организовање групе или удружења за извршење кривичног дјела кријумчарење миграната“, због чега је Тужилаштву БиХ поднијела 161 извјештај против 237 лица, због постојања основа сумње да су илегално превозила 1310 миграната.

С циљем контроле кретања илегалних миграната и спречавања илегалних прелазака границе током 2023. и 2024. године на појединим подручјима Републике Српске (на примјер ПУ Приједор, ПУ Градишка) реализоване су заједничке активности полицијских службеника МУП-а Републике Српске и Граничне полиције БиХ.

Од 01.01.2017. године на подручју Републике Српске мигранти су извршили 40 кривичних дјела, углавном имовинских. Међутим, евидентно је да су мигранти све агресивнији. Поред тога што уништавају и девастирају објекте, који се често и не пријављују полицији, мигранти су извршили и тежа кривична дјела као што су кривично дјело Убиство у покушају (починилац и жртва су мигранти), кривично дјело Напад на полицијске службенике (мигрант поријеклом из Палестине потеглао пиштољ на полицијску службеницу), кривично дјело Спречавање службеног лица у вршењу службене радње, кривично дјело Недозвољена производња и промет оружја или експлозивних материја, силовање и друга кривична дјела. Поред тога, мигранти афганистанског поријекла се удружују у организоване криминалне групе ради вршења кријумчарења лица и других тешких кривичних дјела.

Полиција Републике Српске ће и у наредном периоду интензивно пратити кретање миграната на подручју Републике Српске, све у циљу заштите личне и имовинске безбједности грађана и неће дозволити кретање илегалних миграната без надзора. Полиција Републике Српске проводи појачане активности на праћењу уласка и проналаску илегалних миграната и њиховој предаји надлежним органима са нивоа БиХ или уколико посједују потврду о исказаној намјери подношења захтјева за азил, бивају упућени у смјеру кретања који је наведен у потврди.

5. Насељавање без интеграцијског капацитета

Планови Владе Уједињеног Краљевства, ЕУ и њених држава чланица не предвиђају интеграцију лица већ њихов боравак „до даљњег“. У досадашњим примјерима, то значи – заувјек. Стални боравак хиљада миграната на ограниченом простору без могућности запошљавања, интеграције или повратка, представља озбиљан безбједносни ризик. Искуства западних земаља показују да депортовани мигранти, без перспективе, врло често постају жариште радикализације и криминала.

Према Процјенама Владе Уједињеног Краљевства и унутар држава чланица ЕУ, у протеклих неколико година у овим категоријама нашли су се и радикализовани појединци повезани са насилним екстремизмом, што представља додатни аларм за све заједнице којима се такве политике намећу. Ови појединци не долазе сами – са собом доносе и мреже, идеологије и обрасце понашања који могу нарушити основне вриједности заједнице у коју се населе.

6. Демографска угроженост и социјална фрагментација

Република Српска, као и већина подручја региона, суочава се са демографским изазовом. Умјесто политике подршке наталитету и останку младих, покушава се наметнути насељавање лица која не дијеле језик, културу, вјеру нити историјску припадност простору. То је концепт замјене становништва и треба га назвати правим именом.

Примјери земаља које су прихватиле сличне аранжмане говоре о наглom порасту социјалне фрагментације, тензија и дугорочног урушавања друштвене кохезије. Због тога се овај програм мора одбацити као антидемографски и антицивизацијски. Умјесто асимилације, добијамо изоловане групе без перспективе које опстају на маргинама друштва, чиме се стварају паралелни системи и гета.

7. Докази политичке агресије

Умјесто партнерске сарадње Влада Уједињеног Краљевства, ЕУ и њене државе чланице користе механизме притиска, тајних договора и посредних мисија како би реализовало своје интересе. Примјери комуникације Дипломата Уједињеног Краљевства са

појединим представницима институција БиХ, без икакве транспарентности, указују на покушај заобилажења Републике Српске и насилног гурања овог ентитета у програме којима се она отворено противи.

Ово представља не само дипломатску некоректност, већ и опасан преседан у регионалним односима који могу додатно погоршати повјерење и политичку стабилност у БиХ. Иза привида добрих намјера крију се схеме за реализацију геополитичких циљева који немају никакве везе с хуманошћу нити међународним правом.

8. Јавно мњење у Уједињеном Краљевству

Истраживања Универзитета Оксфорд и других релевантних институција показују драматичан пад повјерења Грађана Уједињеног Краљевства у властиту миграциону политику. Већина испитаника сматра да број миграната мора бити смањен. У таквом контексту, влада настоји „помјерањем“ миграната купити политички мир на унутрашњем плану, по цијену регионалне дестабилизације.

Извјештаји показују и да се од 2016. године до 2024. године број особа које желе „потпуно заустављање“ имиграције знатно повећао, што значи да се чак ни унутар самог Уједињеног Краљевства не прихвата овај концепт као легитиман. Преко 50% грађана подржава смањење миграције.

9. Закључна оцјена

Република Српска нема ни историјску, ни политичку, ни институционалну, ни моралну обавезу да буде депонија за неуспјеле политике других земаља. Њен народ и њене институције заслужују пуно поштовање, а не третман објекта туђих интереса.

С тим у вези, подршка Декларацији Народне скупштине Републике Српске представља не само одбрану уставне позиције, него и легитиман одговор на политички пројекат који у свом исходишту има демографску, безбједносну и културолошку дестабилизацију простора на којем живи српски народ.

Република Српска остаје привржена европским вриједностима које укључују поштовање суверенитета, транспарентност у доношењу одлука и заштиту локалне заједнице од неприхватљивих експеримената глобалне политике. Будућност Републике Српске не може и неће се градити на импровизацијама туђих стратегија – већ на ослањању на властите капацитете, народну вољу и институционалну одлучност.